

Vlaams
Parlement

ingediend op **675** (2020-2021) – Nr. 1
5 maart 2021 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Joke Schauvliege

over de werking
van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Bart Dochy.

Vaste leden:

Arnout Coel, Cathy Coudyser, Karolien Grosemans, Sofie Joosen, Joris Nachtergaele;
Leo Pieters, Stefaan Sintobin, Frieda Verougstraete-Deschacht;
Bart Dochy, Joke Schauvliege;
Emmily Talpe, Bart Van Hulle;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Bert Maertens, Nadia Sminate, Tine van der Vloet;
Roosmarijn Beckers, Els Sterckx, Suzy Wouters;
Lode Ceysens, Tinne Rombouts;
Tom Ongena, Bart Tommelein;
Gustaaf Pelckmans, Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

INHOUD

I.	Inleiding door Patricia De Clercq	5
II.	Uiteenzetting door Luc Uytendewilligen	5
1.	Dossierverloop.....	5
2.	Selectiemethodiek sinds 2015.....	6
3.	Steun voor duurzame investeringen	7
3.1.	Steun voor investeringen in klimaat- en milieu	7
3.2.	Steun voor investeringen in dierenwelzijn	8
3.3.	Steun voor investeringen in automatisatie	8
3.4.	Steun voor investeringen in verbreding	8
3.5.	Steun voor investeringen in waterkwaliteit en waterkwantiteit.....	8
3.6.	Conclusie inzake duurzame investeringen	8
4.	Duurzaamheidsdatabank voor de VLIF-investeringssteun	8
5.	Overige maatregelen	9
5.1.	Overnamesteun	9
5.2.	Projectsteun innovatie.....	9
5.3.	Agrovoeding.....	10
5.4.	Niet-productieve investeringen	10
5.5.	Kleine landbouwbedrijven	11
6.	Evolutie van de VLIF-financiering van investeringen en overnames	11
6.1.	BVR 16 juni 2006 en BVR 17 oktober 2008	11
6.2.	BVR 19 december 2014, voor aanvragen vanaf 1 januari 2015	11
6.3.	BVR van 14 september 2018.....	11
6.4.	Gewone waarborg op investeringen, vanaf 1 januari 2015	12
6.5.	Tijdelijke waarborgregeling op investeringen in een slechte conjunctuur, sinds 2021.....	12
7.	Rapportering van de werking van VLIF.....	12
III.	Vragen van de commissieleden.....	13
1.	Joke Schauvliege	13
2.	Joris Nachtergaele.....	13
3.	Chris Steenwegen	13
4.	Bart Van Hulle	15
5.	Ludwig Vandenhove	16
6.	Leo Pieters	16
7.	Emmily Talpe.....	17
8.	Bart Dochy.....	17

IV. Antwoorden van Patricia De Clercq en Luc Uytendewilligen.....	18
1. Toegangsvoorwaarden tot VLIF.....	18
2. Ondersteuning van innovatie.....	19
3. Niet-productieve investeringen.....	19
4. Selectiemechanismen, controle en uitbetaling van de steun.....	20
5. Extra steun voor biologische landbouw.....	21
6. Instapdrempels en steun voor starters en overnames.....	22
7. Waarborgregeling.....	22
8. Effect van de BVR-aanpassing tijdens de overgangsjaren.....	23
9. Afstemming tussen VLIF en VIAIO.....	23
10. Invloed van de coronacrisis op de steunaanvragen en voor de korte keten.....	23
11. Plafonds voor het opstarten en uitbreiden van een onderneming.....	23
Gebruikte afkortingen.....	25
Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid hield op 10 februari 2021 een hoorzitting over de werking van het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds.

Patricia De Clercq, secretaris-generaal, en Luc Uytendewilligen, afdelingshoofd Ondernemen en Ontwikkelen van het Departement Landbouw en Visserij, werden op deze hoorzitting als spreker uitgenodigd.

De presentatie van VLIF is raadpleegbaar op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Inleiding door Patricia De Clercq

Patricia De Clercq, secretaris-generaal van het Departement Landbouw en Visserij, geeft in slide nr. 3 een overzicht van de zes maatregelen die binnen het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds vallen, met daarnaast ook het voorziene budget voor de periode 2015-2020. Het betreft:

- steun aan investeringen op een landbouwbedrijf;
- overnamesteun voor jonge landbouwers;
- projectsteun voor innovaties in de landbouw;
- investeringssteun voor verwerking en afzet van land- en tuinbouwproducten;
- steun aan niet-productieve investeringen op het landbouwbedrijf;
- steun voor de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven.

Al deze maatregelen passen binnen de tweede pijler van het GLB voor Plattelandsontwikkeling die onder PDPO III zijn opgenomen, en waarvoor Europa in de mogelijkheid voorziet van cofinanciering. Het totaalbudget dat naast elke maatregel vermeld staat, is dus samengesteld uit Vlaamse en Europese middelen.

Slide nr. 4 geeft een overzicht van maatregelen waarvoor een continue indieningsperiode is voorzien, en andere waarvoor een specifieke oproep wordt gedaan. Het jaarverslag van VLIF verschaft voor elke maatregel meer gedetailleerde informatie.

II. Uiteenzetting door Luc Uytendewilligen

1. Dossierverloop

Luc Uytendewilligen, afdelingshoofd Ondernemen en Ontwikkelen, Departement Landbouw en Visserij, overloopt het dossierverloop dat in slide nr. 5 wordt samengevat.

Het e-loket staat continu open voor land- en tuinbouwers, maar ook voor andere bedrijven die een aanvraag voor steunverlening willen indienen.

VLIF werkt met specifieke blokperiodes, met telkens een aantal maanden waarbinnen de aanvragen ingediend kunnen worden. De aanvraag gebeurt door de land- en tuinbouwer of het bedrijf zelf, of door een volmachthouder. Maar indien men gebruik wenst te maken van een waarborg is de tussenkomst vereist van een bankinstelling die door VLIF in die hoedanigheid wordt erkend.

Na het afsluiten van de indieningsperiode gebeurt de eigenlijke selectie van de dossiers. Daarbij wordt aan alle aangemelde investeringen een doelmatigheidsscore toegekend op basis van een aantal parameters. Daarbij worden ook reeds normbedragen toegepast. Dat is nodig omdat elke investering op een maximumbedrag wordt afgetopt en omdat vooraf voor elke blokperiode een totale steunenveloppe wordt vastgelegd die niet kan worden overschreden.

De selectie gebeurt volledig digitaal op basis van de toegekende criteria. Op basis van deze selectie worden selectieberichten uitgestuurd aan alle aanvragers en volmachthouders. Daarbij wordt per investeringslijn aangegeven of men geselecteerd is of niet, voor welk investeringsbedrag en voor welk steunpercentage.

Nadien kan de aanvrager van start gaan met zijn project. Wanneer het project volledig gerealiseerd is, moeten de nodige documenten, facturen en betaalbewijzen worden opgeladen. Zij moeten aantonen dat zowel het bedrijf als de bedrijfsleider voldoen aan alle VLIF-voorwaarden. Er moet immers aan heel wat voorwaarden voldaan worden voordat men via het e-loket de uitbetaling van de steun kan aanvragen.

Wanneer een bedrijf VLIF-steun heeft bekomen, duurt het vijf jaar vanaf de eindbetaling vooraleer de steun definitief verworven is. Er wordt in die periode nagegaan of de voorwaarden voor steunverlening worden nageleefd. De controle kan door diverse instanties gebeuren, waaronder de interne auditdienst van VLIF, Europa, het Rekenhof, certificerende instanties en dergelijke.

2. Selectiemethodiek sinds 2015

De selectiemethode wordt in de slides nr. 7 tot en met 12 toegelicht. Tot vóór 2015 kende VLIF een openeinderegeling. Dat wil zeggen dat elke landbouwer die een aanvraag indiende en aan de voorwaarden voldeed, kon rekenen op steun voor zijn totale project.

Vanaf 2015 wordt door VLIF een vast budget voor een bepaalde blokperiode gehanteerd om de uitgaven van VLIF beheersbaar te houden. Daarnaast hebben de selectiecriteria die werden geïntroduceerd op vraag van Europa, tot doel om de investeringen te selecteren die belangrijke Europese doelstellingen nastreven.

Voor elke investering die voorkomt op de publiek consulteerbare limitatieve lijst kan VLIF-steun worden aangevraagd. Achter elke investeringscode fungeren de criteria duurzaamheid, good governance en leeftijd, die in slide nr. 8 worden weergegeven.

Het criterium duurzaamheid met de onderliggende elementen people, planet en profit, is bepalend voor het steunpercentage van een investering. Hierbij worden elementen nagetrokken als de mate van innovatie, arbeidsproductiviteit, license to produce of het bezitten van de nodige vergunningen, ecologische duurzaamheid en dergelijke. De ecologische duurzaamheid betreft aspecten als de mate waarin een investering bijdraagt aan klimaatadaptatie en -mitigatie, hernieuwbare energie, energiebesparing, vermindering van emissies, verbeteren van de waterkwaliteit en -kwantiteit, bodemkwaliteit, biodiversiteit, tegengaan van voedselverlies en dergelijke. De 'people' of de sociale duurzaamheid betreft de mate van tewerkstelling, ruimtelijke kwaliteit, voedselveiligheid, arbeidsveiligheid en aspecten rond dierenwelzijn en gezondheid. De scores die op al deze criteria worden bekomen, zullen bijdragen aan de ecologische duurzaamheid.

Elke aanvulling van de limitatieve lijst van investeringen die in aanmerking komen voor VLIF-steun, moet voor de mogelijke indieningsperiode alle scores toegewezen krijgen. Zo kan bepaald worden waar de investering zich in de selectieranking bevindt. De criteria worden aangemeld bij het toezichtcomité.

Bij de terugverdientijd of de dead weight (slide nr. 11) wordt mee in rekening gebracht of het project al dan niet op dezelfde wijze zal worden uitgevoerd indien geen investeringssteun verleend wordt, of dat het project eventueel voor een bepaalde tijd wordt uitgesteld, of wordt uitgevoerd op een lager kwaliteitsniveau of op een beperktere schaal, of helemaal niet wordt uitgevoerd. En hoe langer de

terugverdiendtijd is, hoe belangrijker het is dat de investering voor steun in aanmerking komt.

De combinatie van de selectiecriteria duurzaamheid, good governance en leeftijd (slide nr. 12) zal uiteindelijk voor elke investering een geautomatiseerde score opleveren. Het criterium leeftijd betreft de jongerencoëfficiënt. Indien bij een gelijkaardige investering een keuze moet worden gemaakt, zal die in het voordeel van een jongere landbouwer worden beslist.

Slide nr. 13 geeft een fictief voorbeeld van drie landbouwers die verschillende investeringen verrichten. Daarbij is het belangrijk om op te merken dat elke investering steeds in verschillende deelinvesteringen kan worden opgesplitst. Deze opsplitsing is ingebouwd in de modules van het e-loket als hulp bij het aanvragen van investeringssteun. De slides nr. 14 tot en met 17 geven de deelmodules weer waarin de investeringen van de landbouwers A, B en C werden opgesplitst. Vervolgens worden naast elke deelmodule de steunpercentages geplaatst, en wordt de steun afgetopt op het budget dat voor de behandelde periode beschikbaar is.

Het finale resultaat voor de te verlenen investeringssteun wordt weergegeven in slide nr. 18. Zowel voor landbouwer A als C werden een aantal investeringen met steun geselecteerd die in een groene kleur zijn weergegeven. Hiervoor krijgen de landbouwers een positief selectiebericht. Voor de andere investeringen krijgen zij een bericht dat de investering niet voor steun in aanmerking komt.

3. Steun voor duurzame investeringen

De periode van 2001 tot 2006 was vooral gericht op modernisering en herstructurering, waarbij steun werd verleend via de openeinderegeling. In deze periode ging de steun voor land- en tuinbouwbedrijven voor iets meer dan 20 procent naar investeringen in klimaat en milieu, en voor iets meer dan 70 procent naar overige investeringen.

Slide nr. 20 toont voor de periode 2015-2019 een geleidelijke groei van de steun voor investeringen die gelieerd kunnen worden aan klimaat en milieu, met in 2019 een percentage van 55,1 procent van de totaal verleende steun. Voor dierenwelzijn is dit 3,5 procent, voor automatisatie 13,9, voor verbreding 2,7 procent. De restcategorie bevat de steun voor investeringen die nuttig en nodig zijn om een modern landbouwbedrijf te kunnen uitbaten, maar die niet aan de overige categorieën kan worden toegewezen. Het steunpercentage voor de restcategorie bedraagt 24,8 procent.

3.1. Steun voor investeringen in klimaat- en milieu

Slide nr. 21 toont de evolutie van de uitbetaalde steun tussen 2015 en 2019 voor investeringen in klimaat en milieu. De lagere steunverlening in 2015 en 2016 is niet te wijten aan een verminderd toekenningspercentage voor dossiers van na het invoeren van het selectiesysteem, maar aan het tijdsverloop tussen het selectiebericht van de verleende steun en de feitelijke uitbetaling waar een aantal jaren over heen kunnen gaan. Waar het voordien nog ging over dossiers met een openeinderegeling, betreft het sinds 2017 dossiers die met de nieuwe selectiecriteria werden geselecteerd.

In 2019 kan meer dan 55 procent van de toegekende steun gelieerd worden aan investeringen met klimaat- of milieuaspecten.

3.2. Steun voor investeringen in dierenwelzijn

Slide nr. 22 geeft de investeringssteun weer voor dierenwelzijn in de periode 2015-2019. Het betreft investeringen voor bovenwettelijke normen zoals bijvoorbeeld dikkere koematrassen en matten, het beter toelaten van daglicht in de stallen, afkoelingssystemen bij te hoge temperaturen of het diervriendelijker uitvoeren van keizersneden. De Raad voor Dierenwelzijn adviseert regelmatig welke investeringen mee op de lijst voor steun geplaatst kunnen worden.

3.3. Steun voor investeringen in automatisatie

De steun voor investeringen in automatisatie (slide nr. 23) hangt samen met de oproep tot innovatie die erg belangrijk is voor de concurrentiële positie van de land- en tuinbouw. Voorbeelden daarvan zijn automatische sorteermachines, automatische monster- en analysemeting van de melk en meer algemene investeringen in automatisatie.

3.4. Steun voor investeringen in verbreding

VLIF vergadert regelmatig met landbouworganisatie en belangenorganisaties om na te gaan hoe de verschillende VLIF-maatregelen beter afgestemd kunnen worden op de korte keten, groene zorg, landbouweducatie, hoevetoerisme en andere verbredingsactiviteiten in de landbouw. Ook het stakeholdersoverleg namens het Beleidsdomein Landbouw en Visserij met het steunpunt korte keten en de sector, buigt zich regelmatig over de lijst met investeringen en over de VLIF-voorwaarden voor de korteketenproducent. Het doet ook voorstellen tot aanpassingen aan het subsidiekader. Slide nr. 24 toont het stijgende aantal investeringen dat hiervoor wordt aangemeld en ook de toegekende steun hiervoor.

3.5. Steun voor investeringen in waterkwaliteit en waterkwantiteit

De recente warme zomers hebben het belang van een voldoende kwalitatieve watervoorraad duidelijk aangetoond. De steun inzake waterkwaliteit wordt weergegeven in slide nr. 25 en heeft onder andere te maken met investeringen in zuiveringssystemen, rietvelden en waterontsmetting. De steun inzake waterkwantiteit wordt weergegeven in slide nr. 26 en betreft onder andere investeringen in opslag en hergebruik van water. Voor beide maatregelen is er een duidelijke stijging van de investeringssteun.

3.6. Conclusie inzake duurzame investeringen

Er is een duidelijk positief effect van de invoering van het selectiesysteem sinds 2015 met een bijkomende trigger naar een verdere verduurzaming van de investeringen. Het beëindigen van de openeinddossiers resulteerde ook in een betere financiële beheersbaarheid van het fonds.

Met het nieuwe GLB zal een verdere stap gezet worden naar meer differentiatie in steunpercentages en een betere afstemming van de toegangsvoorwaarden tot VLIF-steun op verschillende verdienmodellen. Een groter accent op verduurzaming en vergroeningsmaatregelen zal hier zeker in meespelen.

4. Duurzaamheidsdatabank voor de VLIF-investeringssteun

VLIF is een belangrijke speler bij de financiering van investeringen op een land- en tuinbouwbedrijf. Daarom wordt voortdurend nagedacht over welke maatregelen bijdragen tot het verduurzamen van de sector.

In de periode van de opneemeregeling was het in principe mogelijk dat aan bepaalde investeringen steun werd verleend terwijl de milieudruk nog toenam. Voorbeelden daarvan zijn de verwarming op steenkool, zware stookolie, hout of pellets in de glastuinbouw. Met de huidige preciseringen en codes is de steun voor dergelijke investeringen niet meer mogelijk. Niet-duurzame investeringen verdwijnen van de lijst en maken plaats voor meer duurzame investeringen die voor steun in aanmerking komen.

Alvorens een investering op de lijst voor VLIF-steun geplaatst kan worden, wordt onderzocht wat de impact van deze steun inzake duurzaamheid kan betekenen op het vlak van bijvoorbeeld energie, broeikasgasemissies, wateropslag of -besparing, mestopslag en dergelijke. Dat gebeurt op vraag van verschillende instellingen zoals de Europese unie, het Vlaams Parlement, het Klimaatfonds of de Europese Rekenkamer. Daarbij worden eisen opgelegd waaraan voldaan moet worden om voor steun in aanmerking te komen. Om hieraan tegemoet te komen werd binnen VLIF het project duurzaamheidsdatabank opgestart.

Voor elk investeringsproject gebeurt een bezoek ter plaatse om na te gaan of het bedrijf voldoet aan alle VLIF-voorwaarden, of de investering klopt en economisch verantwoord is. Daarnaast worden ook tal van gegevens (afmetingen, volumes, vermogen enzovoort) opgetekend die gelinkt kunnen worden aan de investering en duurzaamheidsdomeinen zoals energiegebruik, broeikasgasemissies, ammoniakemissie, wateropslag, mestopslag en dergelijke, of aan een investeringstype waarvan in slide nr. 33 enkele voorbeelden zijn opgenomen. Deze elementen worden als parameters in de duurzaamheidsdatabank meegenomen. Hieraan kunnen dan op basis van wetenschappelijk onderzoek bepaalde coëfficiënten worden toegekend om later de nodige berekeningen te kunnen maken.

De gedetailleerde opslag van al deze gegevens in de duurzaamheidsdatabank maakt het mogelijk om voor alle aangevraagde en goedgekeurde dossiers sinds 2015 een globale doorrekening te maken over de bereikte impact voor energiegebruik, ammoniakemissies, geuremissies en andere elementen, zoals in slide nr. 35 wordt aangegeven.

5. Overige maatregelen

5.1. Overnamesteun

De maatregel voor overnamesteun werd in 2015 hervormd, ingegeven door de aangepaste Europese regelgeving. Er wordt voortaan gewerkt met een forfaitair bedrag als opstartpremie, de zogenaamde lump sum. Die opstartpremie kan 40.000, 55.000 of 70.000 euro bedragen afhankelijk van de grootte van het bedrijf.

In de periode 2015-2020 waren er gemiddeld 145 geselecteerde aanvragen per jaar, waarvan 82 procent van de projecten ook effectief werd gestart. Het niet starten kan diverse redenen hebben, zoals een te kleine omvang van het bedrijf, of omdat men niet bereid is om aan alle VLIF-voorwaarden te voldoen.

Het Europese Surefarmproject waar ook ILVO aan meewerkte, toonde aan dat de overnamesteun een belangrijke financiële stimulus is om jonge mensen aan te moedigen een landbouwbedrijf over te nemen. De opstartpremie maakt de bedrijven ook weerbaarder gedurende de eerste jaren na de opstart of overname.

5.2. Projectsteun innovatie

De projectsteun voor innovatie is een nieuwe maatregel sinds PDPO III. Vóór 2015 konden de early adopters niet bij VLIF langskomen omdat hun technologie nog niet op de limitatieve VLIF-lijst was opgenomen.

Om dit te voorkomen wordt al vijf opeenvolgende jaren bottom-up gewerkt, via een oproep waarbij elke land- of tuinbouwer zelf projecten voor innovatie kan indienen. Op basis hiervan is het aantal geselecteerde aanvragen geleidelijk gestegen tot veertig geselecteerde projecten de laatste twee aanvraagperiodes, met een maximale potentiële steun per oproep van 4 tot 5 miljoen euro. Dit is een belangrijke maatregel binnen de innovatiespiraal, die mikt op echte innovators in de sector.

Naast het innovatieve karakter van het project, afgewogen tegenover de haalbaarheid ervan, is duurzaamheid een belangrijk selectiecriteria. Thematisch situeren de projecten zich voornamelijk op het vlak van dierenwelzijn, verbeteringen in waterkwaliteit en -kwantiteit en vermindering van emissies.

5.3. Agrovoeding

De agrovoedingsmaatregel heeft al een lange traditie, maar werd in 2015 hervormd. VLIF werkt sindsdien via een projectmatige aanpak met een selectiesysteem. Hiervoor werden reeds drie oproepen georganiseerd met telkens een maximale potentiële steun rond de 4 miljoen euro.

De maatregel is gericht op specifieke verwerkers met een bepaalde NACEBEL-code voor het verwerken van primaire landbouwproducten. De maatregel is dus niet enkel meer gericht op agrovoedingsbedrijven, maar ook op verwerkers in de korte keten of bij groepen van landbouwers die ook deels uit niet-landbouwers mogen bestaan.

VLIF is hiervoor niet het eerste subsidiekanaal. Sinds 2013 kan men zich vooral voor subsidies voor productiegerichte investeringen richten tot VLAIO, dat evenwel specifieke accenten legt. Bij VLIF ligt de klemtoon op verbeteringen in kwaliteit of omvang. De focus ligt daarbij op een win-win voor zowel de verwerkende bedrijven als de primaire producenten. De thematische focus betreft de valorisatie van reststromen, voorkomen van voedselverliezen, circulaire economie en dergelijke.

Bij de laatste oproepen werden er opvallend veel projecten ingediend van land- en tuinbouwers die eigen producten verwerken, al dan niet aangevuld met producten van collega's om zo het afzetkanaal te verkorten.

5.4. Niet-productieve investeringen

De maatregel voor niet-productieve investeringen is nieuw sinds 2015. Hij werd uitgewerkt in nauwe samenwerking met het Departement Omgeving, maar kende in de periode 2015-2020 slechts een beperkt succes. De redenen hiervoor zijn divers, maar in elk geval was de maatregel onvoldoende gekend en ging gepaard met een erg complexe aanvraagprocedure en te lage normbedragen.

Het belang van niet-productieve investeringen werd recent door Europa sterk benadrukt. De aangehaalde pijnpunten zullen dan ook worden aangepakt door een aanpassing van de regelgeving, waarmee reeds wordt gestart tijdens de overgangsjaren 2021 en 2022. De ambitie om de niet-productieve investeringen ruimer te ondersteunen, werd trouwens ook opgenomen in het Vlaamse regeerakkoord. Een ontwerp van BVR werd eind 2020 principieel goedgekeurd. Momenteel wordt met experts overlegd op welke wijze het MB moet worden uitgewerkt om in de loop van het voorjaar 2021 met een aangepaste regeling aan het werk te kunnen gaan, met een uitbreiding van de investeringen waarvoor steun kan worden verleend.

5.5. Kleine landbouwbedrijven

Ook voor het opstarten van kleine landbouwbedrijven werd in 2015 een nieuwe maatregel opgesteld, maar helaas met een beperkt succes. Europa was het immers niet eens met deze maatregel en stelde dat het moest gaan om reeds bestaande bedrijven en met een beperkte premie van 7000, 11.000 of 15.000 euro. Hierdoor was er in Vlaanderen weinig interesse voor deze maatregel en kon de ambitie niet waargemaakt worden om hiermee onder andere ook startende CSA-bedrijven te ondersteunen.

Hopelijk kunnen deze pijnpunten weggewerkt worden via een nieuwe maatregel binnen het nieuwe GLB waarbij steun kan worden verleend aan startende bedrijven of bedrijven die van verdienmodel wensen te veranderen.

6. Evolutie van de VLIF-financiering van investeringen en overnames

6.1. BVR van 16 juni 2006 en BVR van 17 oktober 2008

De financiering van VLIF is doorheen de tijd sterk geëvolueerd. Vanaf 2006 kon men alleen maar VLIF-steun verkrijgen op voorwaarde dat de investering werd verricht via eigen middelen of via een investeringskrediet bij een door VLIF erkende kredietinstelling.

De steunvormen bestonden uit een rentesubsidie voor een af te betalen lening en een kapitaalpremie als aanvulling op de rentesubsidie.

6.2. BVR van 19 december 2014, voor aanvragen vanaf 1 januari 2015

In 2014 wenste VLIF zijn steunmaatregelen meer af te stemmen op het economisch ondersteuningsbeleid van VLAIO en PMV. Op basis van het BVR van 19 december 2014 werden de voorwaarden voor de nieuwe aanvragen vanaf 2015 gewijzigd.

Vanaf 2015 werd net als voorheen steun verleend voor investeringen via eigen middelen of voor een investeringskrediet. Daarnaast werd ook de win-winlening geïntroduceerd die verstrekt kon worden door de familie, kennissen en vrienden, met een maximum van 50.000 euro. De verstrekkers van de lening konden hiervoor een belastingvoordeel genieten.

In eerste instantie was de steun bedoeld in de vorm van een kapitaalpremie. De aanvullende rentesubsidie werd enkel verleend wanneer er specifiek naar werd gevraagd. De VLIF-waARBorg kan enkel worden aangevraagd via een door het VLIF erkende kredietinstelling.

6.3. BVR van 14 september 2018

Door het BVR van 14 september 2018 werden de financieringsmogelijkheden verder uitgebreid. Hierdoor kwamen net als bij het economisch ondersteuningsbeleid voortaan ook straight loans en krediet op afbetaling in aanmerking.

De win-winlening moet geregistreerd worden en de mogelijkheden werden door de COVID-maatregelen uitgebreid tot een financiering door maximum vier personen met elk maximaal 75.000 euro. Hierdoor kan een win-winlening maximaal 300.000 euro bedragen voor de financiering van een investering of een overname met VLIF-steun.

Straight loans werken via een kredietlijn op een zicht- of betaalrekening.

Een krediet op afbetaling werkt met een terugbetaling op vaste tijdstippen van een deel van het geleend bedrag, met intrest.

Net als bij PMV worden ook achtergestelde leningen aanvaard. Daarbij kunnen met de kredietverstrekker meer flexibele afspraken worden gemaakt over de rente, de bedragen en termijnen van afbetaling.

De steunvormen bestaan uit een kapitaalpremie, met aanvullend een rentesubsidie. Maar deze aanvullende rentesubsidie werd sinds begin 2021 afgeschaft.

6.4. Gewone waarborg op investeringen, vanaf 1 januari 2015

Binnen VLIF bestaat ook de mogelijkheid van een waarborgadvies binnen de drie maanden na de aanvraag. Een waarborgadvies wordt gevraagd indien de investeerder onvoldoende middelen heeft om de investering zelf te bekostigen en er onzekerheid bestaat bij de kredietinstelling of men over voldoende waarborgen beschikt. Via VLIF kan dan een aanvullende waarborg worden verleend. De steunaanvraag moet via het e-loket worden ingediend met tussenkomst van een erkende kredietinstelling. Het betreft maximaal 80 procent aanvullende waarborg op 2 miljoen euro subsidiabele kosten.

Het positief waarborgadvies van VLIF resulteert in een definitieve waarborg op voorwaarde dat het project onder dezelfde voorwaarden wordt uitgevoerd en mits voldaan wordt aan een aantal aanvullende voorwaarden. Het bedrijf mag niet in financiële moeilijkheden verkeren en het moet een investeringsplan voorleggen. Er worden ook zekerheden vooropgesteld voor een aanzienlijke waarde van het aangemelde project en eventueel kunnen bijkomende voorwaarden worden opgelegd.

6.5. Tijdelijke waarborgregeling op investeringen in een slechte conjunctuur, sinds 2021

Wegens de slechte conjunctuur kan via de maatregel 'tijdelijke waarborg' onder bepaalde voorwaarden ook waarborg worden verstrekt op overbruggingskredieten als werkkapitaal.

Het betreft land- of tuinbouwers met lopende steundossiers bij VLIF of een bedrijf met minimum 40.000 euro bruto bedrijfsresultaat per bedrijfsleider. Het bedrijf mag niet in financiële moeilijkheden verkeren en de productierisico's mogen niet ten laste zijn van de begunstigde. Gedurende de waarborgperiode moet het bedrijf uiteraard ook verder worden uitgebaat. Er moet een de-minimisverklaring worden ondertekend en de erkende kredietinstelling moet ook een financiële analyse voorleggen. De gevolgen van de slechte conjunctuur op de bedrijfsvoering moeten eveneens gemotiveerd worden: de omzetsdaling na 1 september 2020 moet minimaal 15 procent bedragen in vergelijking met eenzelfde periode in 2019 en 2020.

7. Rapportering van de werking van VLIF

VLIF rapporteert jaarlijks over zijn werking via een jaarverslag dat ook aan het Vlaams Parlement wordt voorgelegd. Elk jaarverslag is raadpleegbaar via de website van VLIF. In deze jaarverslagen zijn details opgenomen over de dotatie, machtingen, toegekende steun en geselecteerde steun.

III. Vragen van de commissieleden

1. Joke Schauvliege

Joke Schauvliege onthoudt uit de heldere uiteenzetting dat VLIF zich doorheen de jaren steeds heeft aangepast aan de veranderende economische omstandigheden. De laatste jaren wordt er terecht meer belang gehecht aan de impact van nieuwe investeringen op milieu en klimaat, waarbij innovatie een belangrijke rol speelt. En een verhoogde steun voor jonge landbouwers en starters moet de toekomst van de land- en tuinbouw veilig stellen. De administratieve verwerking van de steunaanvragen wordt door het Departement Landbouw en Visserij zeer professioneel, open en objectief aangepakt, waarvoor het alle lof verdient. Heeft VLIF zelf voorstellen om de samenwerking in de land- en tuinbouw te verbeteren met het oog op een nog betere ondersteuning en toepassing van innovatieve technieken?

2. Joris Nachtergaele

Joris Nachtergaele verwijst naar de steun voor niet-productieve investeringen die nog geen groot succes is geweest, met als voornaamste oorzaken de complexe procedure en de relatieve onbekendheid van deze maatregel. Maar kan het ook dat er voor de land- en tuinbouwers te weinig mogelijkheden zijn om deze steun via projecten te verwerven? De naam alleen al doet vermoeden dat niet-productieve investeringen weinig winstgevend zijn. Nochtans komen maatregelen als zorg voor landschap en milieu, vermijden van bodemerosie, een betere waterbeheersing en dergelijke, de hele samenleving en de land- en tuinbouw zelf ten goede.

De steun voor deze maatregelen wordt opgetrokken naar 10 procent, maar het zou spijtig zijn indien hiervan geen gebruik kan worden gemaakt door administratieve of praktische belemmeringen die land- en tuinbouwers beletten om hiervoor nuttige projecten te ontwikkelen. In 2019 werd voor niet-productieve investeringen amper 8000 euro steun verleend. Dat is maatschappelijk moeilijk te verantwoorden.

Het statuut van landbouwer is cruciaal voor het aanvragen van investeringssteun. Hoe definieert VLIF een actieve landbouwer?

3. Chris Steenwegen

Chris Steenwegen meent dan ons voedsel- en landbouwsysteem een verregaande transitie zal moeten ondergaan om de toekomst veilig te stellen, net zoals ons energiesysteem, onze mobiliteit, onze woningbouw en onze ruimtelijke ordening. Een recent rapport van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten verwijst naar landbouw als een belangrijke oorzaak voor het dramatische kwaliteitsverlies van onze bodem. En ook een studie van UNEP bevestigt dat intensieve landbouw de voornaamste bedreiging vormt voor het biodiversiteitsverlies.

Velen delen de mening dat het GLB grondig moet worden bijgestuurd omdat het via de directe inkomenssteun vooral de intensieve landbouw ondersteunt en veel te weinig oog heeft voor de noodzakelijke impulsen voor verandering. Maar ook VLIF heeft een belangrijke rol te spelen als instrument van de Vlaamse overheid om via gerichte investeringen de omschakeling van de huidige landbouw naar een agro-ecologische landbouw te begeleiden.

Elke investering heeft gevolgen op lange termijn. Daarom zitten vele landbouwers in een lock-in: ze willen wel van koers veranderen maar kunnen niet omdat ze

gevangen zitten in de eerder gemaakte keuzes, inclusief een systeem van leningen en schulden waar ze zonder extra steun niet uit geraken.

Chris Steenwegen meent dat hij met deze bekommernis niet alleen staat. Hij verwijst hiervoor naar een aantal adviezen die het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering in dit verband ontvingen. Hij citeert uit het advies van het Klimaatpanel dat door minister Van den Heuvel in de vorige Vlaamse Regering in het leven werd geroepen: "Een pakket aan maatregelen dat inzet op verhoogde efficiëntie en betere procesbeheersing zal zeker positieve effecten hebben: verhoogde energie-efficiëntie; reductie enterische emissies; koolstofopslag in de bodem. Gezien de trends in het verleden is het onwaarschijnlijk dat deze maatregelen op zich zullen toelaten om de objectieven voor 2030 te halen (uitstootreductie met 26 procent) maar ze kunnen zeker een bijdrage leveren. Deze maatregelen bieden ook een beperkt perspectief voor de evolutie van de sector na 2030. Er zijn dus andere maatregelen nodig om de doelstellingen te halen." En dus stelt men een reductie van de veestapel voor met 30 procent.

Chris Steenwegen verwijst ook naar de stelling van Steven Van Passel, professor Agro-economie, in de hoorzitting van 28 oktober 2020 in de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid over het GLB (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 570/1): "Wees spaarzamer met investeringssteun in materiële activa (nu >50 procent) en kies voor een afbouwscenario (tot bijvoorbeeld 30 procent) en voor een milieu+klimaattoets (ook voor tweede-orde-effecten en regionale impact) om lock-in te vermijden." en "Ondersteun maximaal duurzame innovatie (= eerste keer op de markt) en de ontwikkeling van 'alternatieve' verdienmodellen."

Het klopt dat VLIF, mede onder druk van Europa, reeds een hele omslag heeft gemaakt. Toch rijst de vraag of VLIF wel een echte visie ontwikkelt over hoe de toekomst van onze landbouw er moet uit zien, rekening houdend met klimaat en andere uitdagingen. Heeft het een visie over de hiervoor bepalende factoren, de elementen die daarin essentieel zijn en waar er dus overheidsmiddelen moeten worden ingezet? Is er een visie over de omvang van de veestapel die in Vlaanderen duurzaam kan gehouden worden? Is er een visie over het aantal 'echte' boeren en de ecosysteemdiensten die er nodig zijn om ons van voedsel en een gezond milieu te voorzien?

Het grootste deel van de investeringssteun gaat naar de veeteelt. Hoe is dit te rijmen met de groeiende consensus dat de veestapel in Vlaanderen moet afgebouwd worden? En hoe wordt de steun verdeeld bij gemengde categorieën waar slechts een deel van de activiteiten veeteelt betreft, zoals bijvoorbeeld de investering in een zeugenstal? Welk deel van de ondersteunde investeringen gaat dan naar veeteelt?

Het is essentieel dat in een milieu- en klimaattoets niet alleen de directe effecten, maar ook de tweede-orde-effecten en de regionale impact worden meegenomen. De regionale impact houdt rekening met alle activiteiten die in een bepaalde regio worden ontwikkeld en focust zich dus niet alleen op een bepaalde sector. Waarom gebeuren dergelijke toetsen vandaag nog niet?

Best beschikbare technieken is reeds geïmplementeerde vernieuwing en dus geen echte innovatie meer. In industriële sectoren wordt dat beschouwd als een normale modernisering waarvoor geen steun meer wordt verleend. De steun kan dan gereserveerd worden voor echte innovatie. Professor Van Passel pleit er in die zin voor om investeringssteun te reserveren voor innovatie als 'eerste op de markt'. Deze werkwijze wordt binnen VLIF niet algemeen toegepast, want men steunt ook aanpassingen die moeten bekostigd worden vanuit een normale economische bedrijfsvoering. Moet het aparte innovatiefonds van VLIF niet veel sterker worden gemaakt?

De waarborgregeling van VLIF kan ook negatieve gevolgen hebben omdat de banken toch zeker zijn dat ze het geleende geld terugkrijgen, maar dan van de overheid. In hoeveel dossiers en voor hoeveel geld moest de waarborgregeling reeds worden ingeschakeld?

Ondersteunt VLIF de installatie van zonnepanelen? Is er een afstemming tussen VLAIO en VLIF en kan een bedrijf tegelijkertijd subsidies krijgen van beide?

De procedure voor steunverlening bij niet-productieve investeringen zal worden vereenvoudigd, maar met welke aanpassingen? Wordt hierover overlegd met actoren die belangstelling hebben voor dergelijke investeringen? En is een dergelijk overleg ook niet nodig in verband met de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven om de drempels zo aan te passen dat de steunverlening echt kan werken?

Verwacht VLIF dat zijn criteria zullen moeten aangepast worden door de verdere implementatie van de Green Deal, Farm to Fork en de biodiversiteitsstrategie?

VLIF ondersteunt investeringen voor het overnemen van bedrijven, maar er zijn ook starters die niet willen 'overnemen' maar echt iets nieuws opbouwen.

Er werd ook gesteld dat sommige aanvragen worden afgewezen omdat het bedrijf te klein is. Moeten de criteria dan niet worden bijgesteld om echte starters en kleine bedrijven mee te helpen groeien?

Kleine bedrijven werken vaak met tweedehandsmateriaal omdat ze geen nieuwe machines kunnen betalen. Maar VLIF verleent hiervoor geen steun vanuit het idee dat eenzelfde machine geen twee keer kan gesubsidieerd worden als nieuwkoop en later als tweedehandsaankoop. Maar VLIF-steun is er toch om landbouwers te ondersteunen en niet de machinebouwers? Bovendien past tweedehandsmateriaal perfect in de kringloopstrategie. Moeten de kringloopstrategie en steun voor kleine bedrijven niet beter worden ingebouwd in de criteria van VLIF?

Het lijkt erop dat VLIF zijn criteria over het netto beroepsinkomen en over vennootschappen zal moeten aanpassen om tegemoet te komen aan de trend richting nieuwe verdienmodellen die het beperkte inkomen van landbouwers moet helpen aanvullen. Momenteel wordt enkel steun verleend indien een minimumbedrag uit een landbouwactiviteit wordt gehaald, terwijl slechts een zeer beperkt inkomen uit een andere activiteit mag worden gehaald. Maar in nieuwe vormen van landbouwactiviteiten zijn er vaak verschillende mensen geassocieerd om het bedrijf te kunnen opstarten. Het betreft in dit geval vennoten die ook nog een ander inkomen hebben. Moeten de criteria hiervoor niet worden bijgesteld?

4. Bart Van Hulle

Bart Van Hulle vraagt waar de grenzen liggen van de investeringssteun die in een bepaalde periode wordt uitgekeerd. Kan het zijn dat in een bepaalde periode zoveel investeringen gebeuren dat veel aanvragen niet in aanmerking komen, terwijl diezelfde investeringen in het daaropvolgende jaar wel in aanmerking zouden gekomen zijn?

Er wordt door VLIF pas investeringssteun uitgekeerd vanaf een minimum bruto bedrijfsresultaat van 40.000 euro per bedrijfsleider. Dit is voor startende bedrijven een hoge drempel waardoor ze niet van steun kunnen genieten. Moet deze drempel niet lager worden gelegd?

Er wordt aangekondigd dat de monitoring zal worden aangepast, maar in welke zin? Zal VLIF de monitoring zelf blijven uitvoeren of wordt dit uitbesteed en met welke criteria?

VLIF past zijn werking terecht aan zodat de steunverlening de wijzigende maatschappelijke accenten volgt. Recente aanpassingen zijn een verhoogde steun voor jonge land- en tuinbouwers en voor duurzame investeringen. Zijn er in het veld reeds veranderingen zichtbaar als gevolg van deze aanpassingen? Wat is de impact die VLIF zelf verwacht van deze gewijzigde maatregelen?

5. Ludwig Vandenhove

Ludwig Vandenhove stelt dat VLIF goed geplaatst is om via steunverlening actief in te spelen op eventuele problemen binnen de landbouwsector. Werden er conclusies getrokken uit de crisis die de land- en tuinbouwsector getroffen heeft als gevolg van de coronacrisis?

De steunverlening voor niet-productieve investeringen was tot op heden zeer beperkt. Dat is een pijnlijke vaststelling, want dat is precies waar Europa het accent wil leggen met de Green Deal. VLIF legt de oorzaak bij een te beperkte bekendheid en een moeilijke administratieve procedure, maar is dat niet te eenvoudig? Het is bijvoorbeeld vreemd dat in Oost- en West-Vlaanderen geen enkel dossier werd goedgekeurd. Heeft VLIF cijfers over de regionale spreiding van de steun die voor niet-productieve investeringen werd verleend? En zijn er echt geen dieper liggende oorzaken waarom land- en tuinbouwers tot op heden zo weinig wilden of konden inspelen op niet-productieve investeringen? Zal VLIF op basis van het nieuwe GLB en rekening houdend met de nieuwe visie van Europa over de Green Deal actief naar oplossingen zoeken om de steunverlening voor niet-productieve investeringen te verruimen? Is het ook niet aangewezen om de mogelijkheid voor het indienen van dossiers niet enkel te beperken tot land- en tuinbouwers, maar bijvoorbeeld ook open te stellen voor regionale landschappen die zeer nauw samenwerken met landbouworganisaties? Het is toch moeilijk te verantwoorden dat investeringen in dierenwelzijn, landschappen, milieu en klimaat enkel worden beoordeeld op technische criteria van de land- en tuinbouwer die de aanvraag heeft ingediend zonder het maatschappelijk belang hierin een groter gewicht te geven.

Ludwig Vandenhove is het eens met Chris Steenwegen dat de VLIF-steun minder moet gericht zijn op het ondersteunen van intensieve landbouw en veeteelt, en meer op echte innovatie, verbeteren van de bodemkwaliteit en zorg voor milieu en klimaat. In Limburg werden op 9 februari 2021 de nieuwe klimaatcijfers bekendgemaakt, met metingen tot 2017. Daaruit blijkt dat landbouw ongeveer de enige sector is waar de koolstofuitstoot nog toeneemt. In welke mate baseert VLIF zijn parameters op wetenschappelijke studies en de nieuwe richting die Europa uitgaat, om de landbouw meer richting zorg voor milieu en klimaat te sturen?

De toegenomen investeringen in waterkwaliteit en waterkwantiteit, zullen helaas onvoldoende zijn om de toenemende waterschaarste in de landbouw te counteren. In welke mate worden vanuit VLIF en het beleid acties ondernomen om landbouwers enerzijds te sensibiliseren en anderzijds te ondersteunen om bijkomende inspanningen te leveren in het beheersen van de waterhuishouding?

VLIF verleende steun aan een mobiele pluimveeslachterij. Dat is goed nieuws want het beperken van lange transporten komt ten goede aan het dierenwelzijn. Hoeveel aanvragen werden er ingediend? Hoe kijkt VLIF naar de behoefte aan mobiele slachterijen?

6. Leo Pieters

Leo Pieters vraagt naar de gemiddelde doorlooptijd tussen een steunaanvraag en de definitieve bevestiging dat de steun zal worden toegekend. Bestaan er cijfers over de regionale spreiding van steunaanvragen en de spreiding over verschillende deelsectoren binnen de land- en tuinbouw? Maakt VLIF op basis van veranderende

wetgeving of richtlijnen vanuit Europa ook studies over de investeringsbehoeften die zich voor de toekomst zullen aandienen?

Kan de stelling van VLIF voor de ondersteuning voor overnames en starters worden verduidelijkt?

De steun voor niet-productieve investeringen, zoals die nu wordt verleend, mist zijn doel. Zou het kunnen dat VLIF niet de meest aangewezen instelling is om deze steun te verlenen en moet er eventueel niet aan gedacht worden om deze steunverlening aan een andere instelling toe te wijzen?

7. Emmily Talpe

Emily Talpe merkt dat VLIF zich voortdurend aanpast aan veranderende situaties. Welke impact heeft de coronacrisis op de maatregelen die VLIF voor de volgende jaren wenst te nemen? Dat is belangrijk, want door de coronacrisis werden heel wat investeringen uitgesteld en mogelijk komt er een sterke inhaalbeweging. De korteketenverkoop wordt vaak als aanvulling op de reguliere landbouw gezien. Verwacht VLIF hierin een kentering en een stijging van de steunaanvragen?

VLIF stelt zich neutraal op in verband met de strategische keuzes die bedrijven maken, maar toch is er een maatschappelijke trend richting leefbare bedrijven op maat van iedereen en meer zorg voor natuur en klimaat. Verwacht VLIF dat deze trend zich ook in de toekomstige steunverlening zal vertalen door meer steun voor kleinere bedrijven en minder voor grootschalige projecten?

Als er investeringen voor nieuwe stallen worden goedgekeurd, wordt dan ook rekening gehouden met de bestemming van de oude stallen?

VLIF hanteert een aantal minimumnormen die remmend werken voor kleine bedrijven en instromers. Dat remt verjonging en vernieuwing. CSA-bedrijven, biologische landbouw en stadslandbouw beginnen kleinschalig en blijven dat ook vaak. Door de onzekere tijden wordt in de landbouw vaak in bijberoep gestart om er dan later eventueel een hoofdberoep van te maken. Overweegt VLIF om iets meer tegemoetkomend te zijn tegenover deze nieuwkomers? Zijn er Europese middelen die bij gebrek aan investeringen onbenut blijven?

Er werd gevraagd naar cijfers over regionale spreiding en spreiding per deelsector. Maar beschikt VLIF ook over cijfers in verband met het aantal vrouwelijke bedrijfsleiders?

8. Bart Dochy

In 2015 werd een einde gemaakt aan de openeinderegeling en wordt een steunaanvraag eventueel in meerdere deelinvesteringen opgesplitst. Daarbij kunnen sommige delen in aanmerking komen voor steun, en andere investeringen niet. Kunnen landbouwers in een volgende ronde proberen om voor de niet-geselecteerde investeringen toch nog steun te verkrijgen? Werd er reeds een evaluatie gemaakt van de nieuwe benadering van investeringssteun sinds 2015?

Er waren heel wat vragen over de toegangsvoorwaarden voor steunverlening en eventuele aanpassingen voor de toekomst. Misschien is het nuttig om hier nog even op in te zoomen.

IV. Antwoorden van Patricia De Clercq en Luc Uytendewilligen

1. Toegangsvoorwaarden tot VLIF

Patricia De Clercq vindt het evident dat het Departement Landbouw en Visserij de Europese en Vlaamse wetgeving strikt toepast en tegelijkertijd de wetenschappelijke en maatschappelijke evoluties op de voet blijft volgen. VLIF probeert daarbij om via de geselecteerde maatregelen land- en tuinbouwers te ondersteunen bij investeringen die de landbouw toekomstgericht vooruit helpen. Maar de zorg voor milieu en klimaat, voor een gezonde bodem, voor voldoende en zuiver water gaat veel ruimer dan enkel het landbouwbeleid. Hiervoor moet naar toepasbare oplossingen worden gezocht in samenwerking met andere beleidsdomeinen. Vooral via PDPO is een stimulerend beleid mogelijk dat land- en tuinbouwers er moet toe brengen om in het eigen bedrijf vrijwillig bijkomende initiatieven te ontwikkelen die eerder doelstellingen in het algemeen belang en het publieke domein realiseren.

De maatregelen die VLIF hanteert, zijn in eerste instantie gericht op de actieve landbouwer. Maar naast specifieke maatregelen zijn er ook algemene toetredingsvoorwaarden die de goede werking van VLIF moeten bevorderen.

Luc Uytendewilligen vult aan dat de toegangsvoorwaarden betrekking hebben op het bedrijf zelf en op wie het bedrijf aanstuurt. Het bedrijf zelf moet een bepaalde omvang hebben om weg te kunnen blijven van de hobbylandbouw. De grens ligt op 40.000 euro bruto bedrijfsresultaat dat bekomen wordt als de som van alle inkomsten, verminderd met de variabele kosten. Het e-loket stelt een bedrijf met 28 melkkoeien daarbij automatisch gelijk aan deze grens.

Een andere drempel is dat het bedrijf enkel land- en tuinbouwactiviteiten mag ontwikkelen. In het verleden werd wél steun verleend aan landbouwers die hun arbeid vermengden met andere zelfstandige activiteiten, maar dit wordt momenteel niet meer toegelaten.

Een bedrijf dat op zich aan de toelatingsvoorwaarden voldoet, moet ook op een voor VLIF toelaatbare wijze geleid worden. Het moet gaan om een natuurlijke persoon die minimum 12.000 euro netto per jaar uit het bedrijf genereert. Daarnaast mag er wel een bescheiden inkomen zijn uit een ander activiteit, maar dat moet ondergeschikt zijn aan het inkomen uit de land- en tuinbouwactiviteit. En uiteraard moet men in orde zijn met alle wettelijke regels om een dossier bij VLIF te kunnen indienen.

Een dossier kan worden ingediend op een natuurlijke naam als eenmanszaak, maar ook in samenuitbating of als rechtspersoon bij een vennootschap. Die rechtspersoon moet dan in zijn statuten alleen land- en tuinbouwactiviteiten vermelden, en er moet een beheerder of zaakvoerder zijn die zijn beroepsinkomen uit de land- en tuinbouw haalt. Een landbouwvennootschap voldoet automatisch aan deze voorwaarden aangezien zij specifiek is opgericht om aan land- en tuinbouwactiviteiten te doen.

Een dossier kan ook worden aangemeld door een consumentencoöperatie als samenwerkingsvorm van burgers die samen een land- of tuinbouwonderneming willen uitbaten en in deze coöperatie samen willen investeren voor land- en tuinbouwdoeleinden. Daarbij moet wel iemand worden aangesteld die verantwoordelijk is voor het beheer van de coöperatie.

Een andere vorm is landbouwers die samen investeren in gemeenschappelijke machines, de zogenaamde machinerings. Maar landbouwers kunnen ook samen een

dossier indienen rond bijvoorbeeld hernieuwbare energie voor het aanschaffen van een windturbine. Er moeten in elk geval afspraken worden gemaakt over de verdeling van de kosten en baten, en verhoudingsgewijs kan dat dossier dan worden betoelaagd. Boeren die samenwerken krijgen bij VLIF een collectief selectievoordeel om zo de onderlinge samenwerking te stimuleren en belonen.

2. Ondersteuning van innovatie

VLIF heeft buiten de eigen maatregelen verschillende instrumenten om innovaties te beoordelen of kiemen te leggen waaruit nieuwe toepassingen kunnen geboren worden. In AKIS komen experts uit verschillende Europese lidstaten samen om te beoordelen op welke wijze innovaties in de land- en tuinbouw kunnen toegepast worden. VLIF probeert om samen met ILVO en andere onderzoeksinstellingen echte innovaties hoog op de agenda te plaatsen. De landbouwminister doet ook regelmatig een oproep rond Europese innovatieprojecten (EIP) waarbij op zoek wordt gegaan naar schakels tussen de primaire land- en tuinbouwproducent, de praktijkcentra en andere organisaties. Zij kunnen in projectvorm samen onderzoeken welke innovatieve technieken kunnen aangepast of gelanceerd worden met een meerwaarde voor de land- en tuinbouw. Deze nieuwe en beproefde technieken kunnen later worden opgeschaald en aanleiding geven tot een innovatieproject bij VLIF. Daarbij kunnen bijvoorbeeld prototypes en nieuwe installaties worden ondersteund. Vlaanderen staat wat de toepassing van innovatieve technieken betreft aan de Europese top.

3. Niet-productieve investeringen

Niet-productieve investeringen behoorden aanvankelijk niet tot het landbouwdoel en VLIF heeft bij het invoeren van deze maatregel in het GLB dan ook contact opgenomen met andere beleidsdomeinen waar reeds expertise aanwezig was. Toch was het moeilijk om aanvankelijk te beoordelen waar bepaalde investeringen thuishoren en waar niet, en welke ondersteuning hieraan moest worden gekoppeld. Vanuit landbouw werden begrijpelijkerwijze ook de nodige attesten opgevraagd vanuit andere beleidsdomeinen, om te bepalen welke ingrepen in bepaalde omstandigheden wel of niet kunnen gebeuren. Dat proces heeft tot een zekere administratieve belasting geleid en VLIF heeft zich, ondanks de aangereikte informatie uit andere beleidsdomeinen, ook wat miskeken op de normbedragen die werden aangeleverd. Deze combinatie heeft bij land- en tuinbouwers niet de gewenste impulsen kunnen opwekken om hierin te investeren.

VLIF plant de maatregel rond niet-productieve investeringen opnieuw uit te rollen met het inzetten van meerdere instrumenten. Ook de landbouworganisaties zullen hierbij betrokken worden om de land- en tuinbouwers beter te sensibiliseren en te begeleiden in het selecteren en toepassen van de investering. Een BVR hierover werd eind 2020 reeds principieel goedgekeurd. Daarin wordt het aantal subsidieerbare investeringen flink uitgebreid met verschillende steunpercentages. Daarmee wordt verder ingezet op elementen als landschap, waterkwaliteit, bodemkwaliteit en biodiversiteit.

De uitgebreide attestering die voorheen werd vereist, zal worden vervangen door een technisch verantwoordingsadvies, te verstrekken door organisaties met een goede terreinkennis en lokale antennes. Dit moet er mee voor zorgen dat de juiste investeringen worden geselecteerd, aangepast aan lokale noden en mogelijkheden die per regio kunnen verschillen. En uiteraard kunnen deze organisaties ook voor de nodige begeleiding zorgen. VLIF hoopt dan ook dat deze vernieuwde maatregel de nodige interesse zal wekken en dat de investeringen tegemoet zullen komen aan de nieuwe visie die met de Green Deal vanuit Europa sterk wordt gepromoot.

Er werden reeds middelen gereserveerd om voldoende projecten te kunnen betoe-lagen. VLIF werkt in dit verband ook samen met ANB en VLM om zijn expertise verder te verhogen.

VLIF heeft weinig impact op de regionale spreiding van de steunaanvragen, want het budget en de parameters worden op Vlaams niveau vastgelegd. Er is wel een regionale spreiding van de land- en tuinbouwers waarvan een derde actief is in West-Vlaanderen. Maar de mate waarin niet-productieve investeringen in een be-paalde regio meer slaagkansen hebben dan in andere, zal eerder te maken hebben met lokale contacten en begeleiding dan met sterke regionale verschillen.

VLIF heeft ook geen impact op het aantal vrouwelijke bedrijfsleiders dat een beroep doet op investeringssteun en er zijn ook geen speciale criteria om deze aanvragen te beoordelen.

Er werd reeds gesteld dat boeren die samenwerken, bij VLIF een collectief selec-tievoordeel krijgen om zo de onderlinge samenwerking te stimuleren en belonen. De mobiele pluimveeslachterij die door Ludwig Vandenhove werd aangehaald, was een dergelijk innovatieproject dat door VLIF werd goedgekeurd. Maar zoals bij elke innovatie moet ook hier rekening worden gehouden met allerhande parameters en regelgevingen. VLIF kan wel steun verlenen, maar het FAVV zal uiteraard toezien op elementen als de voedselveiligheid.

4. Selectiemechanismen, controle en uitbetaling van de steun

De Europese Unie legt in de Green Deal een sterke nadruk op innovatie en de implementatie ervan in de land- en tuinbouw. Innovatie wordt in principe be-schouwd als eerste op de markt in Vlaanderen, maar het is ook nodig om nieuwe technieken in de praktijk te laten beproeven om het resultaat ervan in de praktijk te kunnen meten.

Het gangbare steunpercentage voor een investering in de land- en tuinbouw is maximaal 30 of 40 procent en dit laatste enkel voor een beperkt aantal investerin-gen in bestaande inrichtingen. Het resterende bedrag moet dus nog uit eigen mid-delen worden gefinancierd.

Het opdelen van investeringen in deelinvesteringen die apart kunnen betoelaagd worden, werd door de Europese Rekenkamer als goede selectiepraktijk beoordeeld. In het kader van de Green Deal opent dit de mogelijkheid om bepaalde deelinvester-ingen apart vanuit overeenstemmende maatregelen te betoelagen. Deze moge-lijkheid wordt meegenomen in de duurzaamheidsdatabank van VLIF.

Het opdelen van een investering in deelinvesteringen heeft inderdaad tot mogelijk gevolg dat een deel van de investering voor steun in aanmerking komt en een ander deel niet. Daarbij werd de vraag gesteld of het niet-geselecteerde deel van een investering in een volgende periode eventueel nog opnieuw voor steunverle-ning kan worden aangeboden. Het is zo dat een project pas kan worden uitgevoerd op het ogenblik dat de definitieve selectieberichten werden betekend. Op dat mo-ment kan de landbouwer beslissen of hij het project al dan niet uitvoert ook al heeft hij voor bepaalde onderdelen geen VLIF-steun geselecteerd gekregen. Indien het project niet wordt uitgevoerd, kan de landbouwer nog eens herkansen en het hele project tijdens een volgende blokperiode opnieuw voor steun indienen. In deze procedure wordt het hele investeringsproject opnieuw bekeken en wordt geen rekening gehouden met de steun die tijdens een vorige blokperiode werd toege-zegd. Het kan dus dat een investeringsproject er bij een herkansing beter of slech-ter uitkomt, wat onder meer ook afhankelijk is van de projecten die door andere land- en tuinbouwers werden ingediend.

Een land- en tuinbouwer heeft tot twee jaar na het selectiebericht de tijd om het investeringsproject uit te voeren. Op basis van de betaalbewijzen kan de betaal-aanvraag worden ingediend. De landbouwer kiest er in die zin dus zelf voor hoe lang het duurt voor hij zijn betaalaanvraag indient. Na het indienen van de betaal-aanvraag zal VLIF een aantal fysieke en administratieve controles uitvoeren. In de praktijk kan de steun binnen een aantal weken tot een half jaar na de betaalaanvraag effectief worden uitbetaald, afhankelijk van het soort investering.

Chris Steenwegen noteerde dat er voor elk investeringsproject een bezoek ter plaatse wordt afgelegd om na te gaan of het bedrijf voldoet aan alle VLIF-voorwaarden en of de investering klopt en economisch verantwoord is. Maar op welke wijze houdt VLIF rekening met de volatiliteit van de landbouwprijzen, zoals de crisis in de varkenssector naar aanleiding van de Afrikaanse varkenspest?

Luc Uytendewilligen antwoordt dat VLIF een quickscanmodule hanteert die gevoed wordt door het landbouwmonitoringsnetwerk. Daaraan worden meerjarige gemiddelden en opbrengstcijfers gekoppeld die in de ICT-module worden ingebracht. Dat neemt niet weg dat een landbouwer ook met een eigen becijfering mag aantonen dat hij aan de instapdrempel komt. Deze cijfers moeten dan op hun consistentie worden nagekeken, maar het verkopen van dezelfde landbouwproducten aan de retail of binnen de korte keten kan bijvoorbeeld een groot verschil maken.

In het BVR wordt een lijst opgenomen van elementen die door VLIF in geen geval worden ondersteund. Investerings voor het verwerven van landbouwgrond zullen ook in de toekomst niet worden betoelaagd.

De VLIF-steun kan niet gecumuleerd worden met andere toelagen. Investerings in zonnepanelen komen al sinds 2012 niet meer in aanmerking voor VLIF-steun, maar ook windenergie komt dus niet in aanmerking voor VLIF-steun indien vanuit andere kanalen subsidies worden verstrekt. De Europese controlediensten roepen ook op om voorzichtig te zijn met tweedehandsmateriaal wegens de gevoeligheid voor fraude en dubbele financiering.

VLIF kijkt regelmatig zijn selectiemethodiek na. Ook vanuit het PDPO is er een verplichte monitoring van de indicatoren om na te gaan of de middelen voor de juiste doelstellingen worden aangewend.

5. Extra steun voor biologische landbouw

Een biolandbouwer die projecten aanvraagt die gelinkt zijn aan de biologische productiewijze, heeft recht op een verhoogde steun. Wanneer een bioboer een stal bouwt, zal die investering niet in componenten opgesplitst worden met verschillende steunpercentages, maar krijgt hij op heel de stal een verhoogd steunpercentage.

Voor land- en tuinbouwers die de overstap willen maken naar biolandbouw of naar andere verdienmodellen wordt overwogen om de investeringen die daarvoor nodig zijn mee te nemen in de selectietabel.

Er wordt niet meer gewerkt met een open blokperiode en een open bloksysteem. VLIF moet dus vooraf de budgettaire steun vastleggen die zal verleend worden. Binnen deze marge zijn het de parameters van de aanvragen en aanvragers die zullen bepalen welke projecten voor steun in aanmerking komen. Projecten die bovengemiddeld uitblinken in hun bijdrage aan verduurzaming worden wel zoveel mogelijk meegenomen.

Indien de investering van een biolandbouwer in bijvoorbeeld een stal anders wordt beoordeeld dan die van een gewone land- en tuinbouwer, wat is dan de sluitende definitie van biolandbouwer, vraagt *Bart Van Hulle*?

Luc Uytendewilligen deelt mee dat een stal van een bioboer niet kan worden vergeleken met een gewone stal waardoor ze meestal ook veel duurder is. Er zijn specifieke voorwaarden in verband met uitloop en oppervlakte die de eisen voor een biolandbouwstal hoger maken dan deze van een gewone stal. Ook het aantal dieren en de wijze waarop ze worden gehuisvest, is verschillend. De minimumvoorwaarden voor een bio-uitbating worden door Europese regels opgelegd en gewaarborgd door certificering. Het voldoen aan bepaalde voorwaarden wordt aan een vastgelegd steunpercentage gekoppeld en ook aan een eventueel selectievoordeel dat aan deze voorwaarde werd gekoppeld. De investering in een biologische landbouwstal eindigt in de definitieve selectie dan ook hoger dan de investering in een gewone stal.

6. Instapdrempels en steun voor starters en overnames

Het bedrag van 40.000 euro bruto bedrijfsresultaat komt ongeveer overeen met een bedrijf van bijvoorbeeld 28 melkkoeien. Dat is een relatief lage instapdrempel voor een professionele land- en tuinbouwer.

Sinds 2019 werd een aanpassing gedaan voor het investeringsbedrag. Voor 2019 moest men minimaal 15.000 euro investeren als toegangsdrempel tot VLIF. Sinds 2019 werd dit bedrag verlaagd tot 5000 euro waardoor de steunverlening binnen de korte keten en voor landbouwverbreding in belangrijke mate toeneemt. Zo zorgt het VLIF vandaag reeds dat investeringen richting verbreding in de regel worden geselecteerd aan 30 procent.

Via projecten voor sociale tewerkstelling en consumentencoöperaties kunnen ook burgers zich verenigen om activiteiten in de land- en tuinbouw aan te vatten. Deze projecten kunnen binnen de algemene toelatingsvoorwaarden van VLIF ook aanspraak maken op betoelaging van investeringen.

Het is niet uitgesloten dat de instapdrempel in de toekomst nog wordt verlaagd om precies aan jonge starters de mogelijkheid te geven om investeringsprojecten in te dienen met het oog op steunverlening. Maar het is nooit de bedoeling geweest dat een aanvrager uit een landbouwmilieu moet komen om voor steun in aanmerking te komen.

7. Waarborgregeling

De tijdelijke waarborgregeling is een waarborg op aanvullend werkingskrediet waarop binnen de volgende zeven jaar afbetalingen moeten gebeuren. Een voorafgaand onderzoek moet uitmaken of dit economisch en boekhoudkundig haalbaar is voor het bedrijf.

Chris Steenwegen vraagt of de waarborgregeling regelmatig moet worden geactiveerd.

Luc Uytendewilligen antwoordt dat de marges in de land- en tuinbouw momenteel zeer gering zijn. De weersomstandigheden zijn bovendien minder voorspelbaar dan voorheen. Toch zijn er relatief weinig aanvragen om de waarborg effectief te activeren. Dat heeft ook te maken met de flexibiliteit van typische landbouwbanken die instemmen met het uitstellen van kapitaalaflossingen om korte crisissen te overwinnen.

8. Effect van de BVR-aanpassing tijdens de overgangsjaren

Er werd gevraagd wat het effect zal zijn van de aanpassing van het BVR voor de overgangsjaren 2021 en 2022.

Het investeringsplafond waarop steun kan verkregen worden, zal stijgen van 1 naar in totaal 1,35 miljoen euro aan investeringen. De investeringsperiode wordt verlengd van 7 naar 9 jaar. De aanpassing aan het besluit voorziet ook 10 procent extra investeringssteun voor jonge boeren.

De blokperiode wordt binnenkort opengezet tot eind maart 2021. Pas aan de hand van de ingediende dossiers kan nadien worden nagegaan wat de impact is van de jongerencoëfficiënt en de verhoging van dit plafond. Vermoedelijk is dit eind april 2021.

9. Afstemming tussen VLIF en VLAIO

De afstemming tussen VLIF en VLAIO gebeurt zowel op beleids-, project-, als dossierniveau. De belangrijkste scheidingslijn wordt gevormd door de NACEBEL-codes.

Bij VLAIO en bij vele andere instellingen kunnen land- en tuinbouwers niet terecht. Dat vindt zijn oorsprong in de Europese steun voor primaire producenten in de land- en tuinbouw en ook in de visserij. Voor agrovoedingsbedrijven moet wel worden nagegaan of er zich inzake subsidiëring geen overlappingen voordoen.

Een nieuwe trend is dat groepen van landbouwers intekenen op maatregelen voor de agrovoedingssector. Aangezien de actoren land- en tuinbouwers zijn, kunnen zij niet worden betoelaagd vanuit VLAIO, maar wel vanuit VLIF.

10. Invloed van de coronacrisis op de steunaanvragen en de korte keten

In 2020 was er een daling van de steunaanvragen in de tweede en de derde blokperiode. Nadien steeg het aantal aanvragen, wat eerder te maken had met het beëindigen van de planperiode die traditioneel een aanzuigeffect genereert.

Tijdens de coronacrisis deed de korte keten het erg goed. De korte keten kan voor advies op ondersteuning rekenen van KRATOS via de food pilot van ILVO. Daarnaast kan de korte keten ook gebruikmaken van demonstratieprojecten. Voor investeringsprojecten van individuele en samenwerkende land- en tuinbouwers kan VLIF-steun worden verleend voor zover ze voldoen aan de toetredingsvoorwaarden.

11. Plafonds voor het opstarten en uitbreiden van een onderneming

De Vlaamse en Europese middelen worden zo efficiënt mogelijk ingezet. De steunverlening wordt dan ook zo goed als mogelijk afgestemd op de middelen die in een bepaalde blokperiode als steunverlening beschikbaar zijn. Binnen het VLIF worden sinds 2015 twee plafonds gehanteerd om te beletten dat de beschikbare middelen slechts aan een zeer beperkt aantal investeringen worden verleend.

Een beginnende boer die een nieuw melkveebedrijf wil opstarten zal bij VLIF slechts steun kunnen verkrijgen voor een maximaal investeringsbedrag van 1,35 miljoen euro, wat overeenkomt met ongeveer 230 melkkoeien. Boven dat bedrag kan hij geen investeringssteun meer krijgen want dan is het investeringsplafond bereikt.

Een ander plafond ligt op een bruto bedrijfsresultaat van 800.000 euro, wat overeenkomt met 400 tot 500 melkkoeien. Wie met dit bruto bedrijfsresultaat nog verder wil investeren kan bij VLIF niet meer terecht voor investeringssteun, tenzij voor een beperkt aantal investeringen, zoals de reductie van emissies.

De steunverlening bevat niet alleen nieuwbouw, maar ook vernieuwbouw. Verouderde stallen kunnen op deze wijze duurzaam worden aangepast. Een pocketvergister kan bijvoorbeeld in een stal geïnstalleerd worden op voorwaarde dat aan deze stal ook een aantal aanpassingen gebeuren. Die renovaties kunnen bij VLIF worden aangevraagd en betaald.

Bart DOCHY,
voorzitter

Joke SCHAUVLIEGE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AKIS	Agricultural Knowledge and Innovation Systems
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
BVR	besluit van de Vlaamse Regering
CSA	community-supported agriculture
EIP	European innovation partnership
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
ICT	informatie- en communicatietechnologie
ILVO	Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
KRATOS	bedrijfsadviessysteem raad op maat voor landbouwers
MB	ministerieel besluit
NACEBEL	Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne (voor België = BEL)
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
UNEP	United Nations Environment Programme
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij